CONFERENCE BOOK

BINGOL 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
March 21 - 23, 2025
BINGOL

ISBN : 978-625-5962-55-3
ACADEMY GLOBAL PUBLISHING HOUSE

BINGOL 4TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
MARCH 21 - 23, 2025
BINGOL

Edited By

PROF. DR. DWI SOLISWORO

CONGRESS ORGANIZING BOARD
Head of Conference: *Assoc. Prof. Dr. Mete Kazaz*
Head of Organizing Board: *Dr Gültekin Gürçay*
Organizing Committee Member: *Prof. Dr. Ali Bilgili*
Organizing Committee Member: *Prof. Dr. Naile Bilgili*
Organizing Committee Member: *Doç. Dr. Nazilə Abdullazadə*
Organizing Committee Member: *PROF. DR. BAŞAK HANEDAN*
Organizing Committee Member: *Prof. Dr. Hülya Çiçek*
Organizing Committee Member: *Dr. Mehdi Meskini Heydarlou*
Organizing Committee Member: *Prof. Dr. Dwi Solisworo*
Organizing Committee Member: *Prof. Dr. Dody Hartando*
Organizing Committee Member: *Prof. Dr. Raihan Yusoph*
Organizing Committee Member: *Assoc. Prof. Dr. Ivaylo Staykov*
Organizing Committee Member: *Assist. Prof. Dr. K. R. Padma*
Organizing Committee Member: *Amaneh Manafidizaji*
Organizing Committee Member: *Aynurə Əliyeva*

All rights of this book belong to Academy Global Publishing House
Without permission can't be duplicate or copied.
Authors of chapters are responsible both ethically and juridically.
Academy Conference–2025 ©

Issued: 30.04.2025
ISBN: 978-625-5962-55-3

CONFERENCE ID

BINGOL
4TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES

DATE – PLACE
MARCH 21 - 23, 2025
BINGOL

ORGANIIZATION
ACADEMY GLOBAL CONFERENCES

EVALUATION PROCESS
All applications have undergone a double-blind peer review process.

PARTICIPATING COUNTRIES

Turkey – Spain- Thailand- China- Malaysia- USA - Somalia- Vietnam- Taiwan- , South Korea- Qatar- Saudi Arabia- Pakistan- India – Egypt- Hanoi- **Ghana- Philippines- Nigeria- Kenya-** Kyrgyzstan- Tunisia- Italy – Indonesia – Bangladesh- Sudan- Germany-

PRESENTATION
Oral presentation

ASSOCIATION & ACADEMIC INCENTIVES :
In the conference 45 papers have been presented by Turkish participants and 53 paper by foreign participants.
Members of the organizing committees of the conference perform their duties with an "official assignment letter"

LANGUAGES
Turkish, English, Russian, Persian, Arabic

Scientific & Review Committee

Prof. Dr. Ali BILGILI – Turkiye
Prof. Dr. Naile BİLGİLİ – Türkiye
Prof. Dr. Başak HANEDAN – Türkiye
Prof. Dr. Hülya Çiçek KANBUR – Turkiye
Prof. Dr. Emine KOCA – Turkiye
Prof. Dr. Fatma KOÇ – Turkiye
Prof Dr. Bülent KURTİŞOĞLU – Turkiye
Prof. Dr. Hajar Huseynova – Azerbaijan
Prof. Dr. Dwi SULISWORO – Indonesia
Prof. Dr. Natalia LATYGINA – Ukraina
Prof. Dr. Yunir ABDRAHIMOV – Russia
Prof. Muntazir MEHDI – Pakistan
Prof. Dr. Raihan YUSOPH – Philippines
Prof. Dr. Akbar VALADBIGI – Iran
Prof. Dr. F. Oben ÜRÜ – Turkiye
Prof. Dr. T.Venkat Narayana RAO – India
Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ – Turkiye
Prof. Dr. Mustafa BAYRAM – Turkiye
Prof. Dr. Saim Zeki BOSTAN – Turkiye
Prof. Dr. Hyeonjin Lee – China
Assoc. Prof. Dr. Abdulsemet AYDIN – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Fırat BARAN - Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Dilorom HAMROEVA - Ozbekstan
Assoc. Prof. Dr. Abbas GHAFFARI – Iran
Assoc. Prof. Dr. Yeliz ÇAKIR SAHİLLİ - Turkiye
Assoc. Prof. Ivaylo STAYKOV - Bulgaria
Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti – Indonesia
Assoc. Prof. Dr. Ümit AYATA – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Okan SARIGÖZ – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Eda BOZKURT – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Ahmet TOPAL – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir Kırbaş – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Mesut Bulut – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Fahriye Emgili – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Sandeep GUPTA – India
Assoc. Prof. Dr. Veysel PARLAK – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Mahmut İSLAMOĞLU – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Nazile Abdullazade – Azerbaijan
Assist. Prof. Dr. Göksel ULAY – Turkiye
Assist. Prof. K. R. PADMA – India
Assist. Prof. Dr. Omid AFGHAN - Afghanistan
Assist. Prof. Dr. Maha Hamdan ALANAZİ - Saudi Arabia
Assist. Prof. Dr. Dzhakipbek Altaevich ALTAYEV - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Amina Salihi BAYERO – Nigeria
Assist. Prof. Dr. Baurcan BOTAKARAEV - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Ahmad Sharif FAKHEER - Jordania

Assist. Prof. Dr. Gültekin GÜRÇAY – Turkiye
Assist. Prof. Dr. Dody HARTANTO - Indonesia
Assist. Prof. Dr. Mehdi Meskini HEYDALOU – Iran
Assist. Prof. Dr. Bazarhan İMANGALİYEVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Keles Nurmaşulı JAYLIBAY - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Mamatkuli JURAYEV – Ozbekistan
Assist. Prof. Dr. Kalemkas KALIBAEVA – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Bouaraour KAMEL – Algeria
Assist. Prof. Dr. Alia R. MASALİMOVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Amanbay MOLDIBAEV - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Ayslu B. SARSEKENOVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Bhumika SHARMA - India
Assist. Prof. Dr. Gulşat ŞUGAYEVA – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. K.A. TLEUBERGENOVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA – Kirgizia
Assist. Prof. Dr. Hoang Anh TUAN - Vietnam
Assist. Prof. Dr. Botagul TURGUNBAEVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Dinarakhan TURSUNALİEVA - Kirgizia
Assist. Prof. Dr. Yang ZİTONG – China
Assist. Prof. Dr. Gulmira ABDİRASULOVA – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Imran Latif Saifi – South Africa
Assist. Prof. Dr. Zohaib Hassan Sain – Pakistan
Assist. Prof. Dr. Murat GENÇ – Turkiye
Assist. Prof. Dr. Monisa Qadiri – India
Assist. Prof. Dr. Vaiva BALCIUNIENE – Lithuania
Assist. Prof. Dr. Meltem AVAN – Turkiye
Aynurə Əliyeva - Azerbaijan
Sonali MALHOTRA - India

BINGOL 4th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES March 21 - 23, 2025 BINGOL Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224				
23 Mart / March 23, 2025 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	**Doç. Dr. SEVRA FIRINCIOĞULLARI**	1	TOLSTOY BİR AHLAK YAZARI MI?	Doç. Dr. SEVRA FIRINCIOĞULLARI
		2	AN ANALYSIS OF THE “THREE QUESTIONS” STORY IN TOLSTOY’S BOOK “WHAT DOES MAN LIVE BY?” IN TERMS OF ARISTOTLE’S CONCEPT OF “KATHARSIS”	Dr. Handan GÜRBÜZ YENİ
		3	THE RELATIONSHIP OF THE MOVIE FINDING FORRESTER WITH LITERATURE AND FICTION	Dr. Handan GÜRBÜZ YENİ
		4	GEOFFREY CHAUCER’IN ŞÖVALYENİN HİKAYESİ’NDEKİ FELSEFİ İZLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	Arş. Gör. Faruk YORGUN
		5	NERMİ UYGUR DÜŞÜNCESİ BAĞLAMINDA METAFİZİK VE FELSEFE ARASINDAKİ İLİŞKİ	Arş. Gör. Faruk YORGUN
		6	IN THE FOOTSTEPS OF WILHELM DILTHEY: A HERMENEUTIC JOURNEY INTO THE SCIENCES OF THE SPIRIT	Doç. Dr., Serdar SAYGILI Doktora Öğrencisi, Gülsima URTEKİN
		7	IN THE FOOTSTEPS OF MARTIN HEIDEGGER: AN INQUIRY INTO THINKING	Doç. Dr., Serdar SAYGILI Doktora Öğrencisi, Gülsima URTEKİN

ISBN NR : 978-625-5962-55-3

MARTİN HEİDEGGER'İN İZİNDE: DÜŞÜNMEYE DAİR BİR SORUŞTURMA

Doç. Dr., Serdar SAYGILI
Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
serdarsaygili@erciyes.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-1986-6448
Doktora Öğrencisi, Gülsima URTEKİN
Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
urtekingulsima@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-5873-3966

ÖZET

Heidegger düşünmek ne demektir? sorusunun bizi düşünmenin üzerine düşünmeye çağırdığını ifade etmiştir. Çünkü herhangi bir şeyin ne olduğunu sorguladığımız anda onun hakkında düşünmeye başlamaktayız. Örneğin, Felsefe nedir? sorusu bizi felsefe üzerinde düşünmeye yönlendirecektir. Felsefe üzerine gerçekleştirilen düşünme ile felsefenin ne olduğu sorusuna cevap bulabiliriz. Heidegger bu problemi yüzmenin ne olduğunu sorusuyla örneklendirmektedir. Ona göre şayet yüzmenin ne olduğunu merak ediyorsak suyun içine girip yüzmeyi tecrübe etmemiz gerekmektedir. Bu durumda yüzme eylemi bizi hem kavramın içine çekmiştir hem de onu tecrübe etmemizi sağlamıştır. Aynı şekilde düşünmenin ne olduğunu sorgulamak bizi düşünmenin içine çekmektedir. Bu hareket esasen düşünmenin bizde uyandırdığı düşünsel bir harekettir. Ancak düşünmenin adlandırılmasından ötürü düşünmeye yönelik giriştiğimiz bu hareket düşünmenin çağrısı olarak da değerlendirilebilir. Bu çağrı düşünme adının kendisinden kaynaklanmaktadır. Çünkü adlandırma aynı zamanda talep etme, çağrıda bulunma anlamlarını da taşımaktadır. Dolayısıyla adlandırmaya erişen her varlık bizi aynı zamanda kendisi hakkında düşünmeye çağırmaktadır. Düşünme bizi çağırdığında kavram kendini bize açacak ve bu yolla kendisi hakkında çıkarımlarda bulunmamıza olanak tanıyacaktır. Heidegger, düşünmenin sesini kendinden önceki düşünürlerden farklı duymamız gerektiğini vurgulamaktadır. Çünkü düşünmeyi düşünmeden düşünme üzerine yapılan tanımları değerlendirmemiz bizi kavramdan uzaklaştıracaktır. Başkalarının düşüncelerini takip ve taklit etmemize neden olacaktır. Ancak kavram bize önceki duyumlarımızdan farklı seslenmektedir. Bu durum esasen mevcut tanımların ötesine geçmemizi ve mevcut tüm tanımları yıkmamız gerektiğini göstermektedir. Heidegger'de düşünmenin üzerine yapılan tanımlarda öteye geçme durumu süreklilik göstermektedir. Çünkü düşündükçe farklı bir tanım ortaya çıkacak ve öteki tanımlarla aynılaşacaktır. Nihayetinde fark bağlamında düşünme sürekli olarak düşünmemizi gerektirecektir. Sonuç olarak bu çalışmanın amacı, Heidegger felsefesinin önemli sorunlarından birisi olan düşünme kavramını tartışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Heidegger, Düşünmek, Öteye Geçmek, Fark, Adlandırmak

ISBN NR : 978-625-5962-55-3

IN THE FOOTSTEPS OF MARTIN HEIDEGGER: AN INQUIRY INTO THINKING

ABSTRACT

Heidegger stated that the question "What does it mean to think?" invites us to think about thinking. Because when we question what something is, we start to think about it. For example, the question "What is philosophy?" will lead us to think about philosophy. We can find an answer to the question of what philosophy is by thinking about philosophy. Heidegger exemplifies this problem with the question "What is swimming?" According to him, if we are curious about what swimming is, we need to get into the water and experience swimming. In this case, the act of swimming has both drawn us into the concept and enabled us to experience it. Similarly, questioning what thinking is draws us into thinking. This movement is essentially an intellectual movement that thinking evokes in us. However, this movement that we undertake towards thinking due to the naming of thinking can also be evaluated as the call of thinking. This call originates from the name of thinking itself. Because naming also carries the meanings of demanding and calling. Therefore, every being that reaches naming also calls us to think about itself. When thinking calls us, the concept will open itself to us and in this way will allow us to make inferences about itself. Heidegger emphasizes that we need to hear the voice of thinking differently than the thinkers before him. Because evaluating the definitions made on thinking without thinking about thinking will distance us from the concept. It will cause us to follow and imitate the thoughts of others. However, the concept speaks to us differently than our previous sensations. This situation essentially shows that we need to go beyond the existing definitions and destroy all the existing definitions. In Heidegger, the situation of going beyond is continuous in the definitions made on thinking. Because as we think, a different definition will emerge and will become the same as the other definitions. Ultimately, thinking in the context of difference will require us to think continuously. As a result, the aim of this study is to discuss the concept of thinking, which is one of the important problems of Heidegger's philosophy.

Keywords: Heidegger, Thinking, Going Beyond, Difference, Naming

ISBN NR : 978-625-5962-55-3

"Das Bedenkli chste in unserer bedebklichen Zeit ist, dass wir noch nicht denken"

"En kaygı verici olan, kaygı duyulması gereken çağda hala düşünmüyor olmamızdır"

Martin Heidegger

GİRİŞ

Heidegger, varoluşçu düşünceleriyle tanınmasına rağmen '*Düşünmek ne demektir?'* sorusuyla metafizik alanı sorgulamaya açmıştır. Bu soruya verilecek cevapların temsillerden uzaklaşması gerektiğini düşünmüştür. Çünkü ancak bu yolla düşünmenin ne olduğu anlaşılabilir. Ona göre düşünmek ……'dır olacak biçimde verilen her cevap bir temsili göstermektedir. Noktalı yerlere gelebilecek her cevabın düşünmenin kendisinden kaynaklanmalıdır. Bunun ötesinde yapılacak tanımlar ancak Batı Metafiziğinin temsili düşüncelerinin etkisindedir. Şayet metafiziksel bir sorgulama gerçekleşecekse bu ancak varlığın sesini duyma yoluyla gerçekleşebilir. Heidegger'e göre *düşünmek ne demektir?* sorusunu cevaplayabilmemiz için düşüncenin sesine kulak vermemiz ve düşüncenin içine girmemiz gereklidir. Bu çalışmada Heidegger'in '*Düşünmek ne demektir?'* sorusundan hareketle gerçekleştirdiği metafiziksel sorgulama değerlendirilecektir.

HEİDEGGER'DE DÜŞÜNMEK NE DEMEKTİR?

Heidegger, "Düşünmek Ne Demektir?" sorusunun bizi kendisi hakkında düşünmeye çağırdığını ve bu nedenle söz konusu sorunun ancak düşünmenin üzerine düşünerek cevaplanabileceğini savunmuştur. Aksi takdirde, düşünmeyi tanımlamak, onu adlandırmak ya da açıklamak anlamına gelir. Ancak Heidegger, bu sorunun bizi düşünmenin kendisi hakkında düşünmeye yönlendirdiğini ve bu yolla düşünmenin bize seslendiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda, düşünmenin ne demek olduğunu ancak biz düşünmeye başladığımızda bulabileceğimizi belirtmiştir.[1] Heidegger, bu ifadeyle esasen kendisinden önceki düşünen insan anlayışını da eleştirmektedir. Zira Aristoteles'in tanımına göre, insan politik bir hayvandır.[2] Bu bağlamda, düşünmek insana özgü ve insanla var oluşa geçen bir kavramdır.[3] Bu nedenle insan olmanın mahiyeti düşünmeyle özdeşleşmiştir. Ancak Heidegger'e göre, düşünme ile insan arasında kurulan bu ilişki bizim düşünmeye yetkin olduğumuzu düşünmek için yeterli değildir. Heidegger'e göre, düşünmeye yetkin olabilmemiz için önce öğrenmeyi bilmemiz

[1] Martin Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* çev. İlhan Turan. (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2022), 1.
[2] Aristoteles, *Politika*, çev. Furkan Akderin. (İstanbul: Say Yayınları, 2015), 253.
[3] Martin Heidegger, *Nedir Bu Felsefe?*, çev. Ali Irgat. (İstanbul: Afa Yayınları, 2003), 13.

ISBN NR : 978-625-5962-55-3

gerekmektedir.[4] Dolayısıyla, düşünmenin ne demek olduğunu belirleyebilmek için önce düşünmeyi öğrenmemiz gerekir.

Düşünmeyi öğrenme fikri, temelde düşünmeyi bilmediğimizi kendimize itiraf ettiğimizi de göstermektedir. Buna göre Heidegger, düşünmeyi ancak kendisi hakkında düşünülmesi gerekene dikkat kestiğimiz zaman öğrenebileceğimizi ifade etmiştir.[5] Nihayetinde düşünme için bizi öğrenmeye iten gücün ne olduğunu saptamamız gerekecektir. Ancak bizi düşünmeye iten ya da çeken güç düşünmenin kendisidir. Bu durumda düşünülmesi gerekeni düşünmeden alıkoyan nedir? Heidegger'e göre en kaygı[6] verici olan, düşünmemiz gereken çağda henüz düşünmüyor olmamızdır.[7] Bu durumda iki problem mevcuttur. Birincisi düşünmek ne demektir? İkincisi bizi düşünmeden alıkoyan nedir? O halde düşünme için artık bir farkındalık başlamıştır. Zira düşünmeden alıkoyan şey ve düşünmenin ne olduğu problemleri bizim artık düşünmek için yola koyulduğumuzu göstermektedir. Bu durumda bizde kaygı uyandıran şey düşünmeyi bilmeyişimizin yanında düşünmeden uzak oluşumuzdur. Ancak Heidegger düşünmüyor oluşumuzun kaygısının bizi düşünmeyle yüzleştirdiğini ifade etmiştir. Bu durumda kaygı, içerdiği dehşet duygusuna rağmen olumlanmaktadır. Zira Heidegger'e göre düşünce, en kaygı verici olana uygun olduğu takdirde düşünür.[8] Buna göre düşünmenin kaygısı değil, henüz düşünmüyor olmamızın kaygısı daha tehlikelidir. Çünkü düşünmüyor olmamız bizi düşünmenin ne olduğunu sorgulamaktan da uzaklaştırmaktadır.

Heidegger'e göre, düşünmemiz gereken çağda hala düşünmüyor olmamızın sebebi metafizik olandan uzaklaşmaktır. Heidegger bu durumu şöyle açıklamaktadır: "Bizim hala düşünmememiz, esasen daha çok, bu düşünülmesi gereken şeyin kendisinin insandan yüz çevirmesinden, çoktandır yüz çevirmiş olmasından kaynaklanmaktadır."[9] Bu durumun ne zaman ve ne sebeple başladığı bilinmez. Ancak Heidegger, bu durum karşısında savunma durumuna geçerek bir hamle yapılması gerektiğini savunmuş ve ancak bu sayede düşünmeye doğru bir sıçrama gerçekleşebileceğini ifade etmiştir. [10] Peki bu durum üzerine felsefe tarihine herhangi bir çalışma yapılmamış mıdır? Heidegger'e göre bir nesil önce *Batı'nın Çöküşü*, Heidegger döneminde de *Merkez'in Kaybolması*ndan bahsedilmiştir. Ancak Heidegger'e göre bu hususta zirve noktasında en uzakları gören Nietzsche'dir[11]. Nietzsche'nin *"Çöl büyüyor"*[12] *y*argısı Heidegger için önemlidir. O, bu hususla ilgili olarak şunları ifade etmiştir.

[4] Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* 2.
[5] Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* 5.
[6] Heidegger, insan varoluşu ile ilgili düşüncelerini temellendirirken de kaygı kavramını kullanmaktadır. Ancak düşünmenin ne olduğu üzerine yaptığı derslerinde ve temeldeki düşüncelerinde kaygı varoluşçu anlamıyla kullanılmamıştır. Zira varoluşçu düşüncelerinde kaygı, bireyin varoluşsal deneyimi yaşayabilmesi için bir olanaktır. Bkz. Martin Heidegger, *Metafizik Nedir?* (Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları, 2009), 16.
[7] Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* 4.
[8] Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* 23.
[9] Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* 11.
[10] Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* 12.
[11] Nuri Çiçek, "Heidegger ve Nietzsche'de Değerlere Göre Düşünme" Yedi Aralık Sosyal Bilimler Dergisi, (2023/2), 147.
[12] Nietzsche, *Böyle Buyurdu Zerdüşt,* çev. Turan Oflazoğlu. (İstanbul: İz Yayınları, 1997), 358.

ISBN NR : 978-625-5962-55-3

> "Çölleşme, tahrip etmekten çok daha fazla bir şey. Çölleşme, yok etmekten daha korkutucu. Tahrip, yalnızca şimdiye kadar gelişmiş ve inşa edilmiş olanı ortadan kaldırıyor, fakat çölleşme gelecekteki gelişmeye meydan vermiyor ve her türlü inşa imkanını engelliyor. Çölleşme, sadece yok etmekten daha korkutucu. Yok etmek de esasen ortadan kaldırmayı ve dahası hiçi ifade ediyor, fakat çölleşme engel olmayı ve imkansızlığı öngörüyor ve yaygınlaştırıyor. Afrika'nın Sahra Çölü sadece çöllerin bir türü. Yeryüzünün çölleşmesi, en yüksek hayat standardına erişilmesine ve yine aynı şekilde bütün insanların tek tip bir refah düzeyine ulaşabilmelerini mümkün kılacak bir organizasyona paralel olarak gelişebilir. Çölleşme, her iki durumda da kendisi olabilir ve korkutucu bir tarzda, kendini gizlemek suretiyle her yerde dolaşabilir. Çölleşme, basit bir kumlaşma değildir."[13]

Anlaşılacağı üzere, Heidegger bağlamında Nietzsche'nin çölleşmesi, tahrip etmek ve yok etmekten daha tehlikeli ve kaygı verici olarak değerlendirilmiştir. Bu noktada mecazi olarak kullanılan çölleşme hem gerçek manada hem de mecazi olarak yeni gelişmeleri engelleyecek durumdadır. Çünkü çölleşme, gerçek manada her yerin kumlaşması ve standartların değişmesi anlamına gelmektedir. Öte yandan mecazi olarak çölleşme Heidegger için düşünmenin yokluğuna işaret etmektir. Buna göre düşünmenin olmayışı Heidegger için çölleşmeye paraleldir. Sonuç olarak, düşünmenin ne olduğunu sorununu çözebilmek için düşünmüyor olmamızın da sebebinin saptanması gerekmektedir. Düşünmüyor olmamız konusunda Nietzsche'nin çölleşmesi Heidegger için çıkış noktalarından birisi olmuştur. Ancak Nietzsche'nin düşünceleri, Heidegger'in düşünmeyi aşma, tasavvurun ötesine geçme bağlamında da etkili olmuştur.

DÜŞÜNMENİN ÇAĞRISI BAĞLAMINDA DÜŞÜNMEK

Heidegger'e göre *düşünmek ne demektir?* sorusu sorulduğu anda kulağa çok anlamlı bir özelliğe sahip olduğu fikrini çağrıştırmaktadır. Bu çok anlamlılık da hazırlıksız olduğumuz anda bizi cevap vermekten alıkoymaktadır. Bu anlamda düşünmek sözcüğünün taşıdığı anlamları sorgularız. Daha sonra düşünmek olarak neyi adlandırdığımızı irdeleriz.[14] Bu nedenle bahsi geçen soru esasen önce mahiyetini daha sonra neye delalet ettiğini sorgulamaya açmaktadır. Heidegger'e göre, "Düşünmek ne demektir?" sorusu, önceleri basit ve masum bir soru gibi görünmektedir. Ancak sorunun üzerine düşünmeye başladığımız andan itibaren düşünme bizi içine doğru çekmektedir.[15] Sorunun nesnesine yöneldiğimizde ilk andaki masumiyet kaybolacaktır. Zira bu durum Heidegger'e göre, bir kelime oyununa dayanmaktadır. Bu oyun sorunun temelindeki düşünmek olarak adlandırılan şeyin adlandırılmasıdır. Heidegger bu anlamda *heiBen* fiiliyle oynadığımızı ifade etmektedir.[16] Bu oyun *heiBen*'in kurduğu bir oyundur. Zira kavram ilk etapta adlandırma ve talep etme olarak çağrışım yapmaktadır. Ancak kavramın emretme, çağırma, çağrı anlamlarıyla düşünüldüğünde adlandırılan şey üzerinde söz oyunlarına mahal verecektir. Bu anlamda düşünmenin adlandırılması tahlil edildiğinde farklı izlenimler ortaya çıkacaktır. Zira *heiBen*'in karşılık geldiği her anlam da kendi içinde çok

[13] Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* 24.
[14] Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* 127.
[15] Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* 129.
[16] heiBen, adlandırma/talep etme olarak çevrilmektedir. Ancak Heidegger, heiBen kavramının çağırma, davet etme emretme anlamlarıyla bir oyundan bahsetmektedir. Bkz. Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* 130.

anlamlılığa sahiptir. Heidegger'e göre, düşünme, düşünmenin adlandırılması ve bu adlandırma bağlamında düşünmenin bizi kendisi hakkında düşünmeye çağırması temelde düşünmenin özüyle ilgilidir. Heidegger bu durumu şöyle açıklamaktadır:

> "Bizi bu şekilde düşünmeye sesleyen buna sadece, sesleyenlerin kendilerinden hareketle düşünmeye muhtaç olduklarından dolayı muhtemelen muktedirdir. Bizi düşünmeye sesleyen ve böylece özümüzü düşünmeye doğru emreden, yani onda gizlenen şey özüne göre düşünülmeye muhtaçtır. Bizi düşünmeye çağıran, kendinden hareketle özünde düşünme ile kendine hizmet edilmesini, bakılmasını ve korumasını talep eder. Bizi düşünmeye çağıran, bize düşünme veren şeydir."[17]

Bu bağlamda düşünme kendisi hakkında düşünmenin ötesinde bizim özümüz amacı olarak düşünmeyi bize emretmektedir. Böylece düşünme giriş bölümünde bahsettiğimiz üzere orada olmaklıkla değil, bizi bizzat içine çekerek ya da kendisi içimize sirayet ederek kendisi hakkında düşünmeye çağırmaktadır. Bu noktada düşünmenin seslenişine kulak vermek ve onu dinlemek aynı zamanda düşünmenin merkezine geçmekle gerçekleşecektir. Daha sonra düşünmenin üzerine düşünmeye başladığımız anda düşünmeye verilen adlandırma düşünmenin ve bizim özümüzle denkliği mahiyetinde karşımıza çıkmaktadır. Böylece varlığın seslenişine kulak verdiğimizde düşünme bağlamında yapılan çağrı kendisinin de adı olmaktadır.[18] Heidegger'e göre, düşünme sözcüğünün neyi ifade ettiğini bulabilmek için onun tarihselliğine bakmak gerekliliği boşadır. Zira Heidegger'e göre, sözcüğün tarihselliği üzerine yapılabilecek her açıklama dil tarihine dayanmaktadır. Fakat Heidegger, felsefenin diğer bilimlerle temellenemeyeceği düşüncesindedir.[19] Zira her bilim temelini felsefeden almaktadır. Bu bağlamda düşünmek ne demektir? sorusu felsefenin konusu ve felsefecilerin ilgisindeyse düşünmenin ne'liği üzerine yapılabilecek her çalışma tüm bilimlerden uzak bizzat varlığın seslenişiyle mümkün olacaktır.

SONUÇ

Heidegger, her ne kadar varoluş felsefesindeki düşünceleriyle bilinse de metafizik alanda yaptığı çalışmalar da felsefe tarihini oldukça etkilemiştir. Bu bağlamda, "Varlık nedir?" gibi sorularla metafizik alana yeniden dönmek istemiştir. Bu çalışmada, "Düşünmek ne demektir?" sorusu bağlamında Heidegger'in fikirlerine yer verilmiştir. Heidegger'e göre, "Düşünmek ne demektir?" sorusunun cevabını bulabilmek için öncelikle düşünmeyi öğrenmemiz gerekmektedir. Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için varlıkla yüzleşmemiz ve onun içine girmemiz gerekmektedir. Öğrenmenin ön koşulu olarak varlığın merkezine girmek gerekiyorsa düşünmenin içine girmek bizi kendisi hakkında düşünmeye bağlı kılmıştır. Heidegger, düşünmenin üzerine düşünmenin üzerine düşünürken mevcut tanımları aşmamız gerektiğini ifade etmiştir. Bu durumda düşünmek, düşünmenin üzerine düşünmek bir problem olarak karşımıza çıkıyorsa Heidegger'e göre bunun sebebi metafizik olandan uzaklaşmamızdır. Çünkü

[17] Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* 135. 136.
[18] Aysun Gür, "Heidegger'de Düşünme Biçimlerinin Yazgıyla İlişkisi Üzerine" *Felsefe Arkivi* (2016/44), 36.
[19] Heidegger, *Düşünmek Ne Demektir?,* 146.

ISBN NR : 978-625-5962-55-3

düşünmek …'dir şeklinde bir açıklama sonrasında dahi düşünmek henüz problemin devam ettiğini göstermektedir.

Heidegger'e göre, düşünmenin ne demek olduğu sorusu için mevcut olan tanımların ötesine geçmeliyiz. Heidegger bu düşüncenin temellendirilebilmesi için Nietzsche'nin düşüncelerinden yola çıkmıştır. Bu bağlamda son insan sürü halinde olan son insana tekabül etmektedir. Son insan, ancak tasavvur etmektedir. Yaptığı tasavvur, mevcut olana tuzak kurmak ve ondan intikam almak olarak geliştirilmiştir. Ancak üst insan son insanın tasavvurunun ötesine geçmiştir. Tasavvurun ötesine geçebilmek için son insandaki intikam almaktan kurtulmuş olması gereklidir. Çünkü aynı bağlamda hareket ettiğinde üst insan olmanın özelliğinin dışına çıkmış olacaktır. Zira üst insan, özü gereği özgür iradeye sahip olmanın yanında intikam almaktan da kurtulmuştur. Heidegger'e göre, Nietzsche'deki üst insan gibi düşünmenin üzerine düşünmek için varolanı aşmak gerekmektedir. Bu aşış düşünmek …'tir şeklindeki tanımların ötesine geçip düşünmenin içine girmektir. Düşünmenin üzerine düşündüğümüz zaman düşünmenin ne olduğuna ulaşamayız. Zira üst insan tasavvuru aştıktan sonra son insana dönüşmektedir. Çünkü metafizik bitmeyen bir sürece delalet etmektedir. Aynı bağlam üzerinde düşünmenin üzerine düşünme gerçekleştikten sonra bunu da aşmamız gerekecektir.

Heidegger, düşünmenin ne olduğunu sorgulamasının düşünmenin kendisinden kaynaklandığını ve kendisinin üzerine düşünmeyle bu problemle yüzleştiğimizi belirtmektedir. Bu bağlamda düşünmenin üzerine düşünmek, düşünmenin ne olduğunu tanımlamamıza yetmeyecektir. Bu durum bizim için bir tasavvuru yani ideyi oluşturur. Bizim düşünmenin ne olduğunu sorgulamamız Heidegger'in görüşleri bağlamında gerçekleşirse bu düşünmenin üzerine düşünmeyi öğrenmek olacaktır**.** Dolayısıyla düşünmenin ne olduğunu Heidegger bağlamında düşünmenin üzerine düşünmek olarak temellendirmiş bulunuyoruz.

ISBN NR : 978-625-5962-55-3

KAYNAKÇA

Aristoteles. *Politika.* Çev. Furkan Akderin. İstanbul: Say Yayınları, 2015.

Çiçek, H. "Heidegger ve Nietzsche'de Değerlere Göre Düşünme." *Yedi Aralık Sosyal Araştırmalar Dergisi* 4 (2023).

Gür, A. "Heidegger'de Düşünme Biçimlerinin Yazgıyla İlişkisi Üzerine." *Felsefe Arkivi* 44 (2016).

Heidegger, Martin. *Düşünmek Ne Demektir?* Çev. İlhan Turan. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2022.

———. *Metafizik Nedir?* Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları, 2009.

———. *Nedir Bu Felsefe?* Çev. Ali Irgat. İstanbul: Afa Yayınları, 2003.

Nietzsche, Friedrich. *Böyle Buyurdu Zerdüşt.* Çev. Turan Oflazoğlu. İstanbul: İz Yayınları, 1997.